DESPRE

PESIMISM

MALADIA PRESENTULUI și VIITORULUI

DE

Pompeiu Ión Popescu

— BÂRLAD —
Tipografia George Cațafani, instalațiune cu motor
— 1899 —

Despre Pesimism

DESPRE
PESIMISM

MALADIA PRESENTULUI și VIITORULUI

DE

Pompeiu Ión Popescu

— BÂRLAD —
Tipografia George Cațafani, instalațiune cu motor
— 1899 —

DEDIG

acéstă modestă scriere:

Simpaticuluĭ cetățian D-l Jean Lupu

Primarul Urbeĭ Bârlad.

Ca semn de stimă, afecțiune și eternă recunoscință

„Autorul“

Despre pesimism

O maladie molipsitóre suflă de maĭ multe zecimĭ asupra Europeĭ. Ea a făcut multe victime, și lucrarea eĭ nimicitóre se pare, că departe de a se calma, contrar câștigă în intensitate. Dânsa se transmite în tóte direcțiunele unde se svârcolește mintea agitată a omuluĭ. In religiune, în legislațiunea profană, în literatură, în filosofie maĭ ales, *pesimismul* se manifestă dilnic și neconsolant.

Ast-fel în România se întinde mereŭ acéstă maladie; căcĭ noua fază sub care se manifestă la noĭ, de câțĭ-va anĭ, este sub numele fals de *direcțiune nouĕ exemplară*. Sub acéstă etichetă, *pesimismul* caută să dărîme tot ce există: instituțiunĭ și ómenĭ, căcĭ tot ce există e reŭ...; acopere-să pămêntul Romănesc de

ruine de tot felul, rămîne în picióre numaĭ *pesimistul.*

Cu el începe —ḑice: *o nouă direcţiune culturală.* Ţi se pare că dânsul nu clădeşte nimic în locul ruinelor ce a făcut: cum nu?—'şĭ clădeşte sie-şĭ *altar* unde se fie adorat dânsul şi încă cu douĭ—treĭ ce'l urméză.

Când vorbesc de *pesimism* caut să fac unele distincţiunĭ: cunosc un pesimism *salutariu,* acel care te face nemulţumit de starea de faţă, în interesul de a ajunge la ameliorarea eĭ.

Maĭ este o specie de *pesimism,* care este în firea omenéscă. *Laudatores temporis acti,* adică: lăudătoriĭ vremeĭ trecute, sunt în genere bătrâniĭ, căcĭ bătrâneţele se uită cu dragoste la *trecutul* în care li s'aŭ îngropat aniĭ tinereţiĭ şi e natural să nu fie mulţumite cu timpul de faţă.

Nu acest pesimism al bătrâneţelor este periculos; periculos este *pesimismul tinerilor fără de experienţă,* carĭ nu věd în starea de faţă nimic care să 'i mulţuméscă, carĭ nu se daŭ în lăturĭ de la nicĭ o acţiune propie a nimici ómenĭ şi instituţiunĭ, fără ca să fie pregatiţĭ, orĭ de a pune la loc ceva maĭ bun, carĭ în casul cel maĭ onest, naturĭ epileptice, se nimicesc înşişĭ, ca să scape din lumea ce o věd rea, imposibilă.

Intre *pesimismul* bătrânilor și acel al *tinerilor fără experiență*, să punem *pesimismul* cel *salutar*.

A nu fi mulțumit de starea de față și a lucra cu mintea și cu inima, la modificarea în maĭ bine a aceleĭ stărĭ, este nu numaĭ o datorie a orĭ-cuĭ, dar și singurul mijloc de înaintare a cultureĭ omeneștĭ. Acéstă categorie de pesimism o întâlnește istoricul de alungul miilor de anĭ trecuțĭ.

Ce strigare, ce protestare maĭ grósnic pesimistă cunóștem, de cât acea a psalmistuluĭ împărat: *Vanitas vanitatum, omnia vanitas*“ adică: deșertăciunea, deșertăciunelor, tóte sunt deșertăciunĭ!

Căcĭ Românul în tot trecutul seŭ, nu o singură dată a manifestat asemenea pesimism; putea națiunea română și situațiunea etnică ce a avut, din primele ḑile ale fondăreĭ statelor române, să nu sâmța adică înfipt sub pașiĭ seĭ ascuțișul nevoilor înmulțite și de tot felul?

De acea acest sentiment al unuĭ *pesimism* natural și chiar legitim, ’l întâlnim manifestat în tóte produsele mințeĭ româneștĭ, în literatura scrisă, ca și în folclorul național.

De un așa *pesimism* nu e scutită nicĭ chiar biserica nóstră ortodoxă creștină; cu post și

rugăciunĭ, ea luptă ca să'l învingă, și are anumite rugăciunĭ și aghesme purificatóre de spirite necurate, reŭ voitórei omenireĭ.

Cronicele nóstre vechĭ sunt pesimiste: ele știu de *fatalitate* și de o *providență*; cel din urmă cronicar moldovean dădea liber curs pesimismuluĭ seŭ zicênd: *Oh! săracă țară a Mol- „doveĭ! ce norocire de stăpânĭ aĭ avut*...—La „noĭ singurĭ ce marĭ Judecătorĭ, singurĭ pă- „rîșĭ, și tot eĭ plinitoriĭ legeĭ! și de acest rĕŭ „Moldova nu scapă".

Iată strigătul neconsolatuluĭ pesimism, care constată o rea stare de lucrurĭ, și de ea dorește a scăpa țara, națiunea sa,—dar nu vociferările unuĭ perdut, care ar voi să nimicéscă lumea.

In folclorul nostru *pesimismul*, te isbește la fie-ce moment, deesemplu: când întâlneștĭ în cale o nuntă, orĭ un botez e semn reŭ, nu isbuteștĭ în întreprindere;—dacă 'țĭ esă în cale un mort, bucurăte, augur bun de isbândă.

Se póte maĭ mare pesimism?

Din folclor a trecut *pesimismul* în literatura scrisă, 'l găsim la mariĭ noștri poețĭ: în Eminescu etc.

S'aŭ rîdicat mulțĭ criticĭ contra pesimismuluĭ acestora;—aŭ pretins uniĭ, că versurile luĭ

Eminescu aŭ făcut mult rĕŭ societăţeĭ, că ele aŭ înărmat mâna sinugașilor, ca și când atâtea maladiĭ nu sunt și ele cause de sinucidere, ca pelagra, sifilisul, amorul etc.

Nu am de scop a cerceta acĭ, întru cât *pesimismul* poeților noști este orĭ nu *salutariu*,— întru cât el este orĭ nu de categoria aceluĭ pesimism care împinge omenirea înainte pe calea cultureĭ; aci 'mĭ propun de a face însumĭ *pesimism*, iar nu pesimism de *bătrân lăudător* al timpuluĭ trecut, nicĭ *pesimism de tînĕr fără experienţă*,—hotărît a resturna instituțiunĭ și a nivela cu mintea mea tot ce e maĭ rĕsărit de cât mine în societatea Română...

Pesimismul meŭ vede rĕul și speră îndreptarea luĭ. Rĕul? adică ce? pentru că nu sunt în capul meseĭ, și pentru că nu sunt alfa și omega în tóte instituțiunele, de acea ele merg reŭ? Și eŭ vĕd multe rele în starea de faţă a societățeĭ române,—dar cu deosebire de pesimismul unora, al meŭ vede peirea nóstră din modul de a fi al *țăranuluĭ nostru*, din felul cum el trăește, cugetă, lucrează și móre.

Când merge cine-va în satele nóstre, maĭ ales de la câmpie, póte să nu sâmţi boldul pesimismuluĭ?

Priviţĭ bordeiul țăranuluĭ nostru, în care un ţĕran din Transilvania saŭ Norvegia, nu ar

ţinea nicĭ vitele séle, fără aer, fără lumină, lipite pe jos cu gunoiŭ de vită, fără chiar de o feréstră care să se pótă deschide ca să reînoiască aerul, dormind tată, mamă, copiĭ toţĭ în o singură cameră, tolăgiţĭ pe un cuptor iarna, pe jos, orĭ laviţe de scândurĭ vara, saŭ pe câte o prispa păcătósă; iată dar locul unde traeşte, creşte şi móre ţăranul român, pe care la trebuinţele nóstre politice, electorale etc. 'l numim *talpa ţereĭ*!

Apoĭ cum putem aştepta ca să formăm un popor cu starpiturile ce face asemenea moşoróe omeneştĭ, din noile generaţiunĭ române?

Şi afară de acésta, pe acest ţĕran cine 'şĭ a dat ostenéla să'l deştepte asupra condiţiunelor igienice?; dar póte biserica a găsit mijlocul a îngriji de ţaran?, nu: căcĭ pe când Duminică, preotul chiama pe ţaranĭ la biserică, toţĭ ţăraniĭ tinerĭ maĭ ales, sunt obligaţĭ a eşi la exerciţiile militare şi la facerea de şosele!—Ş'apoĭ preotul nostru ştie el se facă pe lânga slujba bisericeĭ acea ce un preot din Transilvania saŭ Norvegia, face pentru ameliorarea sórteĭ şi luminarea ţăranuluĭ?

Doinele şi baladele nóstre, ne arată alt-fel de ţaranĭ, de cât aceĭ carĭ astă-ḑĭ constituesc poporul român; unde maĭ este ţăranu

baladeĭ care îngrija, trata și iubea calul și boul seŭ?

Astă-ḑĭ țăranul a făcut din vechea rasă de caĭ faimósă în tótă Europa, niște pisicĭ, niște mărțóge care ar avea nevoe să fie trase ele în căruță, iar nu ele să tragă!

Și când maĭ veḑĭ că țaranul nostru de la naștere la mórte e numaĭ materie de exploatat pentru moșierĭ și alțiĭ maĭ de o înaltă pozițiune socială, se póte a nu fi pesimist?

Considerațĭ pe țăranĭ în relațiunele luĭ cu biserica, cu școla, cu societatea întreagă românească și cercațĭ de avețĭ suflet, să nu'l gelițĭ și să nu zicețĭ acelor tinerĭ fără experiență carĭ vĕ vorbesc de *direcțiunea nouă culturală* fără de a se preocupa de țăran: *la o parte apostolĭ aĭ minciuneĭ*!— In fața acestora e timpul dar să ne ocupăm de *„talpa caseĭ“*, *de cultura țăranuluĭ*, *de îmbunătățirea sórteĭ luĭ*, iar nu de teoriĭ nemțeștĭ saŭ franțuzeștĭ asupra organisăreĭ cutăruia saŭ cutăreĭ instituțiunĭ de cultură superióră!

Eată pesimismul meŭ.

Prin urmare *pesimismul* este ca scânteia electrică; desordonată, ea ucide...; condusă regulat de știință pe o sârmă, ea este forța și lumina salutară.

Să facem *pesimism*, dar să'l facem servitor al intereselor reale ale naţiuneĭ române.

Am zis.

FINE.

NB. Intr'o altă ocasiune vom vorbi despre: *optimism.*

Tóte exemplarele cari nu vor avea sub-semnătura sub-semnatuluĭ propie, se vor urmări conform legeĭ.

Autorul

PREȚUL 1 LEŬ